ACC. N:R. 5531

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Landskap: Småland.
Härad: Tunaläns.
Socken: Kristdala
Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: Gunnar Hobroh
Adress: Hässlehohn.
Berättat av: Emil Svensson.
Född år 1870 i Kristdala sn.

Fordon och forsling. sid. 1.
Hö- och Säd-torkning, inbärgning. " 7.
Lövtäkt (mossa m. m.). " 20.
Anordningar att hindra djuren gå gen gärdesgårdar. " 22.
" " " korna mjölka sig själva. " 25.
Ringa grisar. " 26.
Rävjakt, harstock. " 26.
Vargjakt. " 29.
Svedjebruk. " 32.
Hägnader. " 34.
Majeldar. " 37.
Tyda från kyrkvägen (om dödsfall). " 38.
Enklassåg. " 38.

40 sid.

Skriv endast på denna sida!

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

i vatten, man brukade ställa det i en trave över vintern.

Nu äro vagnar, vars häck ligger på ett par längsgående träfjädrar, ej ovanliga i trakten. I Kristdalatrakten var den förste som började med dem, enl. vad Svensson sett, Konstantin Franzén boende vid kvarnen vid Hägerums gård, och det kan väl ha varit för 50 år sen högst.

Arbetsvagnarna i trakten ha vanligen mellan för- och bakvagn en koppling, som består av en "tjuja", som är fästad vid bakvagnen. Denna är i främre änden genomborrad (finns numera av järn och-så) för genomlöpande av "längsstången". Denna är i främre vagnen fäst med dubb genom två armar och går sedan

ACC. N:R. 5531

Landskap: Småland

Härad: Tunaläns

Socken: Kristdala

Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: G. Hobrok

Adress: Hultsfred

Berättat av: Emil Svensson

Född år 1870 i Kristdala Su.

4.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

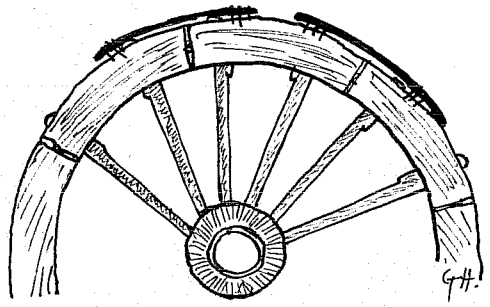

se sid. 1.

Vagnshjul med järnskenor på löterna.

Skiss G. Hobrok 1938.

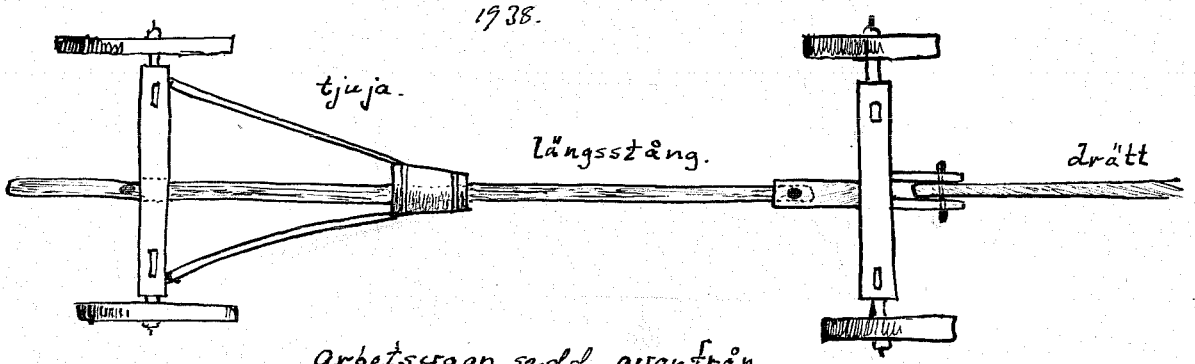

Arbetsvagn sedd ovanifrån.

Skriv endast på denna sida!

Skiss G. Hobrok - 1938.

se sid. 3.

5.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

genom tjujan och in genom ett hål i bakvagnen. Längsstången är ställbar efter hur lång man vill göra vagnen, medelst en dubb. Denna dubb var förr slagen genom längsstången (lodrät!) strax bakom bakre banken, men numera är den placerad genom tjujan.

Framför främre banken sitter så mellan två armar och med dubb genom skakeln för två dragare. Den kallas olika i trakten: "parstång", "styrstång", "tistelstång", "drätt" eller "oxedräta", som kanske är den äldsta av benämningarna.

Förr spelade utom vagnarna klövjning (ej term hos sagesm.) en stor roll i forslingen. När man bränt tjära, som skulle frahtas bort, hängdes kanske två tjärtun-

6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

nor upp mellan två hästar. Hästarna ställdes i rad efter varandra och med en eller annan meters mellanrum. Man fäste så två långa träståänger parallellt och mellan hästarna. De bundos med "vejer" eller bastrep vid den främre hästens bogträn och drogs sedan bakåt in över bogträna på den bakre hästen. Mellan hästarna och under de två stängerna gjordes anordningar med vejer ett slags bindslen, som tjärtunnorna kunde hänga i. Sålunda hängde tunnorna mjukt och fjädrande. Detta forslingssätt såg man ofta för cirka 80 år sedan. Det användes bl. a. såsom typiskt vid hämtandet av silltunnor i Fiskeläget vid kusten.

Småland
Tunalän
Kristdala upp. 1938

5531

upp. S. G. Hörok
ber. Em. Svensson
född 1870 i Kristdala

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Hö- och sädtorkning, inbärgning.

Höskörden synes vara relativt liten och obetydlig i trakten. Blott små ängar ses här och där som regel.

Det kanske vanligaste sättet att torka höet på är medelst s.k. "röke". En röke består av en lodrät i marken nerslagen krake och på dess nedre del något över markytan spikas fast en träklamp. Över detta hänges så höet till torkning. Genom att det vilar på klampen kommer blott en obetydlig del av det att luta mot marken.

Ett mindre vanligt sätt är att lägga höet helt enkelt i små stackar på marken, dylika kallas "såtar".

Skriv endast på denna sida!

5531

8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Man använder också flera former av "hässjor". Dylika brukas dock endera på något större ställen. Hässjorna byggas på huvudsakligen följande sätt:
1. Man sätter upp en rad av lodräta krakar, genom vilka var och en vågrät slås 3-4 korta pinnar. På dessa läg-ges sedan horisontellt långa störar, i orten vanl. kallade "trinner".
2. En hässja har nyssnämnda krakar med små pinnar i, men ställda snett och sammanställda så att dylika par-vis luta mot varandra. På pinnarna lägges även här trinner. Dylika äro mindre vanliga här, men förekomma upp mot Vinnerbytrakten. Sagesmannen anser dessa vara äldst.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

3. Man kan också sätta upp en rad lodräta krakar och vertikalt mellan dem bindes 3-4 grova rep, som i ändarna av räckan fästas i marken. Repen ersättas nu av ståltråd. Mellan krakarna skall vara 1 m. och linorna äro 30 m. långa.
4. Slutligen har förekommit att man satt upp krakar parvis och dessa förses med några vedjor liknande gärdsgårdens "hot". Över dessa vedjor lägges sedan vågrät trinner.

" " Säden brukar ej torbas i hässjor. Den torbas vanligen i "skyl" eller "röke". Dylika byggas upp så, att man lodrät slår ner en krake i marken. Kring dennas bas ställes hittande mot krakan först 4 sädeskärvar vinkelrät mot varand-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

ra, och sedan ytterligare 4 kärvar lutande direkt mot dessa samt slutligen 4 kärvar lutande mot kraken i hörnorna mellan de fyra kärvuppställningarna. Härefter sättes 4 kärvar spetsade innanför bandet i vågrät ställning på krakfen. De sättas vinkelrät mot varandra.

2) Ett annat sätt som blott brukas på stora gårdar, är att man sätter kärvarna på marken i rad 2 o. 2 lutande mot varandra. Detta kallas "öppen röke", men anses ej så bra som föregående.

3) Utom att man körde hem hö och säd, användes förr mycken bärning, något som mera lär finnas kvar mest i kustzonen, i samband med skörd på öarna. Ett vanligt redskap förr, som nu tycks vara bortlagt,

ACC. N:R. 5531

11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland

Härad: Tunaläns

Socken: Kristdala.

Uppteckningsår: 1938.

Upptecknat av: G. Hobroh

Adress: Hult

Berättat av: Emil Svensson

Född år 1870 i Kristdala sn.

se sid. 7.

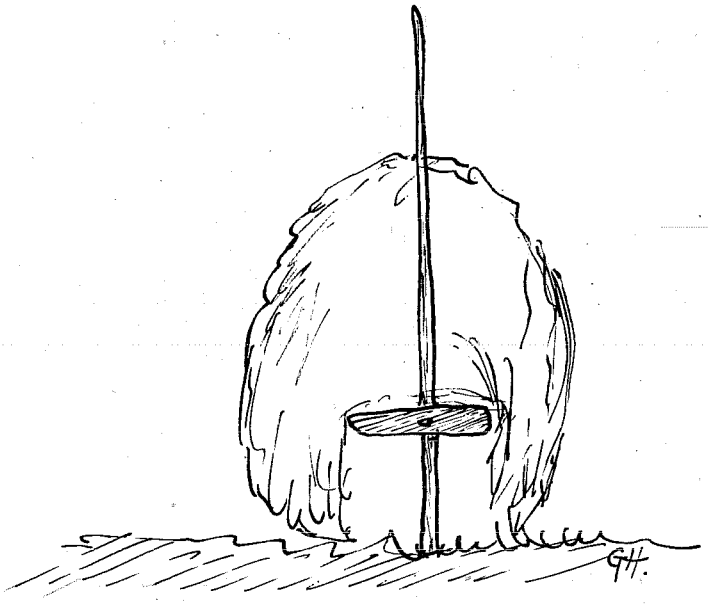

"röke" (genomskärn.)

"sät"

skisser ovl. beskrivning.

Skriv endast på denna sida!

G. Hobroh 1938.